

Adroddiad Archwilio Cyfrifon – Cyngor Sir Ceredigion

Blwyddyn archwilio: 2020-21

Dyddiad cyhoeddi: Tachwedd 2021

Cyfeirnod y ddogfen: 2707A2021-22

Paratowyd y ddogfen hon yn rhan o waith a berfformiwyd yn unol â swyddogaethau statudol.

Os derbynir cais am wybodaeth y gallai'r ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae Cod adran 45 yn nodi'r arfer a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus wrth ymdrin â cheisiadau, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partion perthnasol. Mewn cysylltiad â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru yn drydydd partion perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu aildefnyddio'r ddogfen hon i Swyddfa Archwilio Cymru yn swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay.

This document is also available in English. Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.

Cynnwys

Rydym yn bwriadu cyhoeddi adroddiad archwilio diamod ar eich Datganiad o Gyfrifon 2020-21. Mae rhai materion i'w hadrodd ichi cyn iddynt gael eu cymeradwyo.

Adroddiad archwilio cyfrifon

Cyflwyniad	4
Effaith COVID-19 ar archwiliad eleni	4
Barn archwilio arfaethedig	6
Materion o bwys sy'n codi o'r archwiliad	6
Atodiadau	
Atodiad 1 – Llythyr Cynrychiolaeth Terfynol	7
Atodiad 2 – Adroddiad archwilydd annibynnol Archwilydd Cyffredinol Cymru ar gyfer aelodau Cyngor Sir Ceredigion	10
Atodiad 3 – Crynodeb o'r cywiriadau a wnaed	15

Adroddiad archwilio cyfrifon

Cyflwyniad

- 1 Mae'r adroddiad hwn yn crynhoi prif ganfyddiadau ein harchwiliad o'ch Datganiad o Gyfrifon 2020-21 (y cyfrifon). Rydym eisoes wedi trafod y materion hyn â'r swyddogion perthnasol.
- 2 Ni all archwilwyr byth roi sicrwydd llwyr fod cyfrifon wedi eu datgan yn gywir. Yn hytrach, rydym yn gweithio i lefel o 'berthnasedd'. Pennir lefel y perthnasedd i geisio nodi a chywiro camddatganiadau a allai achosi i ddefnyddiwr y cyfrifon gael ei gamarwain fel arall. Rydym wedi pennu'r lefel ar £2.6 miliwn ar gyfer archwiliad eleni.
- 3 Yn ychwanegol at yr uchod, ceir rhai meysydd o'r cyfrifon yr ydym o'r farn eu bod o bwysicach i'r darllynydd, ac rydym wedi pennu lefel perthnasedd is ar eu cyfer. Eleni, mae ein lefelau perthnasedd is fel a ganlyn:
 - £1,000 ar gyfer taliadau cydnabyddiaeth, pensiwn a pheccynnau ymadael uwch-swyddogion; a
 - £1,000 ar gyfer trafodiadau a balansau partïon cysylltiedig, boed yn fuddiannau ariannol a/neu'n swyddi dylanwadol a ddelir gan uwch-swyddogion ac aelodau, neu, gan eu teulu agos.
- 4 Rydym bellach wedi cwblhau archwiliad eleni yn sylweddol.
- 5 Yn ein barn broffesiynol, rydym wedi cydymffurfio â'r safonau moesegol sy'n berthnasol i'n gwaith. Rydym yn parhau i fod yn annibynnol arnoch chi ac nid yw ein gwrthrychedd wedi ei gyfaddawdu mewn unrhyw ffordd. Nid oes unrhyw berthynas hysbys rhyngom ni a chithau y credwn y gallai danseilio ein gwrthrychedd a'n hannibyniaeth.

Effaith COVID-19 ar archwiliad eleni

- 6 Mae pandemig COVID-19 wedi cael effaith sylweddol ar bob agwedd ar ein cymdeithas ac mae'n parhau i wneud hynny. Mae gofyniad statudol i chi baratoi cyfrifon ac mae'n destament sylweddol i ymrwymiad eich tîm cyllid, a'r staff eraill pan fo hynny'n berthnasol, eich bod wedi llwyddo i wneud hynny eleni yn wyneb yr heriau a ddaw yn sgil y pandemig hwn. Rydym yn hynod ddiolchgar am broffesiynoldeb y tîm a'n cefnogodd i gwblhau ein harchwiliad mewn amgylchiadau mor anodd.
- 7 Nid yw'n syndod bod y pandemig wedi effeithio ar ein harchwiliad ac rydym yn crynhoi'r prif effeithiau yn **Arddangosyn 1**. Darperir y manylion yn **Arddangosyn 1** at ddibenion gwybodaeth yn unig, i'ch helpu i ddeall effaith pandemig COVID-19 ar broses archwilio eleni.

Arddangosyn 1 – effaith COVID-19 ar archwiliad eleni

Amserlen	<ul style="list-style-type: none">• Arhosodd y dyddiad cau statudol ar gyfer llofnodi eich cyfrifon drafft 2020-21 gan y swyddog cyllid cyfrifol ar 31 Mai 2021; ac wedi hynny, 31 Gorffennaf 2021 oedd y dyddiau cau ar gyfer ardystio'r archwiliad gan yr Archwilydd Cyffredinol.• Llofnodwyd y cyfrifon drafft ac fe'u cyflwynwyd i'w harchwilio ar 3 Awst 2021. Fel sy'n ofynnol yn statudol, ar 31 Mai, cyhoeddodd y Cyngor ddatganiad wedi ei lofnodi ar ei wefan yn esbonio'r gohiriad y tu hwnt i 31 Mai oherwydd effaith COVID-19.• Disgwylir i'r Archwilydd Cyffredinol ardystio'r cyfrifon archwiliedig ar 29 Tachwedd 2021.• Dylid nodi bod Adran Gyllid Llywodraeth Cymru wedi ysgrifennu at bob cyngor i'w cynghori, oherwydd effaith COVID-19, y cânt gyflwyno cyfrifon drafft wedi eu llofnodi erbyn 31 Awst 2021, gan eu hardystio erbyn 30 Tachwedd 2021.• Felly, rydych wedi cyflwyno eich cyfrifon yn unol â dyddiadau a ganiateir Llywodraeth Cymru eleni.
Llofnodion electronig	<p>Pan fydd y Cyngor wedi cymeradwyo eich cyfrifon y trefnir i hynny digwydd ar 25 Tachwedd 2021, byddwn yn derbyn llofnodion electronig eleni a throsglwyddir y cyfrifon wedi eu llofnodi inni yn electronig. Mae'r swyddogion wedi cytuno i ddefnyddio'r sail hon eleni. Ardystir archwiliadau hefyd drwy lofnodion electronig.</p>
Tystiolaeth archwilio	<p>Fel y blynnyddoedd blaenorol, cawsom y rhan fwyaf o'r dystiolaeth archwilio ar ffurf electronig. Rydym wedi defnyddio technegau eraill amrywiol i sicrhau ei dilysrwydd wrth weithio o bell. Pan nad oeddem yn gallu cael y mathau arferol o dystiolaeth oherwydd cyfyngiadau COVID-19, rydym wedi dyfeisio methodoleg archwilio arall i gael digon o dystiolaeth archwilio ar gyfer ein sicrwydd.</p>

- 8 Byddwn yn adolygu'r hyn yr ydym wedi ei ddysgu o bandemig COVID-19 ar gyfer ein proses archwilio ac a oes arferion arloesol y gallem eu mabwysiadu yn y dyfodol er mwyn gwella'r broses honno.

Barn archwilio arfaethedig

- 9 Rydym yn bwriadu cyhoeddi barn archwilio ddiamod ar gyfrifon eleni ar ôl ichi roi Llythyr Cynrychiolaeth inni ar sail yr hyn a nodir yn **Atodiad 1**. Byddwn yn cyhoeddi barn archwilio 'amodol' pan fo gennym bryderon perthnasol am rai agweddau ar eich cyfrifon; fel arall, byddwn yn cyhoeddi barn ddiamod.
- 10 Mae'r Llythyr Cynrychiolaeth yn cynnwys cadarnhad penodol y mae'n ofynnol inni ei gael gennych o dan y safonau archwilio. Nodir ein hadroddiad archwilio arfaethedig yn **Atodiad 2**.
- 11 Rydym hefyd wedi cwblhau'r gwaith o archwilio Ffurflenni Blynyddol Awdurdod Harbwr Ceredigion ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021. Ni chododd unrhyw faterion o hyn.

Materion o bwys sy'n codi o'r archwiliad

Camddatganiadau nas cywirwyd

- 12 Nid oes unrhyw gamddatganiadau ariannol nas cywirwyd yn y cyfrifon archwiliedig.

Camddatganiadau a gywirwyd

- 13 Roedd camddatganiadau yn y cyfrifon drafft y mae'r rheolwyr wedi eu cywiro. Fodd bynnag, credwn y dylid tynnu eich sylw atynt, ac fe'u nodir gydag esboniadau yn **Atodiad 3**.

Materion eraill o bwys sy'n codi o'r archwiliad

- 14 Yn ystod yr archwiliad, byddwn yn ystyried nifer o faterion sy'n ymwneud â'r cyfrifon ac yn adrodd unrhyw faterion arwyddocaol sy'n codi ichi. Nid oes unrhyw faterion eraill o bwys sy'n codi o'r archwiliad.
- 15 Cynhaliwyd ein harchwiliad yn ddidrafferth. Mae hyn yn adlewyrchu'n gadarnhaol ar eich gwelliannau parhaus i'r rheolaeth ariannol a'r dystiolaeth ddogfennol sy'n tanategu'r cyfrifon blynyddol. Yn ystod y blynyddoedd blaenorol, gwnaethom adrodd am anawsterau yn deillio o archwiliad y broses o brisio asedau'r Cyngor. Mae'n braf nodi na wnaethom nodi unrhyw faterion o bwys yn ystod archwiliad eleni yn dilyn cyswllt agos rhwng staff y Cyngor a'n tîm archwilio. Caiff asedau'r Cyngor eu hailbrisio ar raglen dreigl bum mlynedd a bydd gan y rhaglen lwyth gwaith trymach yn y blynyddoedd i ddod. Mae'r Cyngor yn ymwybodol bod gwelliant parhaus yn parhau i fod yn bwysig er mwyn sicrhau nad yw materion y gorffennol yn codi eto yn y dyfodol.

Atodiad 1

Llythyr Cynrychiolaeth Terfynol

[Papur â phennawd y corff archwiliedig]

Archwilydd Cyffredinol Cymru

Swyddfa Archwilio Cymru

24 Heol y Gadeirlan

Caerdydd

CF11 9LJ

25 Tachwedd 2021

Sylwadau ynghylch datganiadau ariannol 2020-21

Darperir y llythyr hwn mewn cysylltiad â'ch archwiliad o ddatganiadau ariannol Cyngor Sir Ceredigion (y Cyngor) ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021 at ddibenion mynegi barn ar eu gwirionedd a'u tegwch, ac i ba raddau yr oeddent wedi eu paratoi'n briodol.

Rydym yn cadarnhau, hyd eithaf ein gwybodaeth a'n cred, ar ôl gwneud ymholiadau y credwn sy'n ddigonol, y gallwn wneud y sylwadau canlynol ichi.

Sylwadau gan reolwyr

Cyfrifoldebau

Rydym wedi cyflawni ein cyfrifoldebau o ran:

- paratoi'r datganiadau ariannol yn unol â gofynion deddfwriaethol a'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol; yn benodol, mae'r datganiadau ariannol yn rhoi darlun cywir a theg yn unol â hynny;
- dylunio, gweithredu, cynnal a chadw ac adolygu rheolaeth fewnol er mwyn atal a chanfod twyll a gwallau.

Yr wybodaeth a ddarparwyd

Rydym wedi darparu'r canlynol ichi:

- mynediad llawn i:
 - yr holl wybodaeth yr ydym yn ymwybodol ohoni sy'n berthnasol i'r broses o baratoi'r datganiadau ariannol, megis llyfrau cyfrifon a dogfennau ategol, cofnodion cyfarfodydd a materion eraill;
 - gwybodaeth ychwanegol yr ydych wedi gofyn inni amdani at ddibenion yr archwiliad; a

- mynediad anghyfyngedig i'r staff y gwnaethoch benderfynu bod angen cael tystiolaeth archwilio oddi wrthynt;
- canlyniadau ein hasesiad o'r risg y gallai'r datganiadau ariannol gael eu camddatgan yn berthnasol o ganlyniad i dwyll;
- ein gwybodaeth am dwyll neu dwyll tybiedig yr ydym yn ymwybodol ohono ac sy'n effeithio ar y Cyngor ac sy'n cynnwys:
 - y rheolwyr;
 - cyflogeion sydd â swyddogaethau sylweddol mewn rheolaeth fewnol; neu
 - eraill ble gallai'r twyll gael effaith berthnasol ar y datganiadau ariannol;
- ein gwybodaeth am unrhyw honiadau o dwyll, neu dwyll tybiedig, sy'n effeithio ar y datganiadau ariannol a fynegwyd gan gyflogeion, cyn-gyflogeion, rheoleiddwyr neu eraill;
- ein gwybodaeth am bob achos hysbys o beidio â chydymffurfio neu amheuaeth o beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau y dylid ystyried eu heffeithiau wrth baratoi'r datganiadau ariannol;
- hunaniaeth yr holl bartïon cysylltiedig a holl berthnasoedd a thrafodiadau y partïon cysylltiedig yr ydym yn ymwybodol ohonynt.

Sylwadau ynghylch datganiadau ariannol

Mae'r holl drafodiadau, asedau a rhwymedigaethau wedi eu cofnodi yn y cofnodion cyfrifyddu ac fe'u hadlewyrchir yn y datganiadau ariannol.

Mae'r dulliau, y data a'r tybiaethau sylweddol a ddefnyddir wrth wneud amcangyfrifon cyfrifyddu, a'u datgeliadau cysylltiedig yn briodol i sicrhau cydnabyddiaeth, mesur neu ddatgeliad sy'n rhesymol yng nghyd-destun y fframwaith adrodd ariannol perthnasol.

Rhoddwyd cyfrif yn briodol am berthnasoedd a thrafodiadau â phartïon cysylltiedig, gan eu datgelu nhw.

Mae'r holl ddigwyddiadau sy'n digwydd ar ôl y dyddiad adrodd y mae angen eu haddasu neu eu datgelu wedi eu haddasu neu eu datgelu.

Mae'r holl ymgyfreithio a hawliadau gwirioneddol neu bosibl hysbys y dylid ystyried eu heffeithiau wrth baratoi'r datganiadau ariannol wedi eu datgelu i'r archwilydd ac wedi eu cyfrif a'u datgelu yn unol â'r fframwaith adrodd ariannol perthnasol.

Mae'r datganiadau ariannol yn rhydd o gamddatganiadau perthnasol, gan gynnwys hepgoriadau. Nid oes unrhyw gamddatganiadau nas cywirwyd yn y cyfrifon ariannol.

Sylwadau gan y Cyngor

Rydym yn cydnabod bod y sylwadau a wnaed gan y rheolwyr uchod wedi eu trafod â ni.

Rydym yn cydnabod ein cyfrifoldeb dros baratoi datganiadau ariannol cywir a theg yn unol â'r fframwaith adrodd ariannol perthnasol. Cymeradwywyd y datganiadau ariannol ar 25 Tachwedd 2021.

Rydym yn cadarnhau ein bod wedi cymryd yr holl gamau y dylem fod wedi eu cymryd, er mwyn sicrhau ein bod yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol a chadarnhau ei bod wedi ei chyfleu i chi. Rydym yn cadarnhau, hyd y gwyddom, nad oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad ydych yn ymwybodol ohoni.

Llofnodwyd gan:

Llofnodwyd gan:

[Swyddog sy'n llofnodi ar ran y rheolwyr]

[Swyddog neu Aelod sy'n llofnodi ar ran y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu]

Dyddiad: 25 Tachwedd 2021

Dyddiad: 25 Tachwedd 2021

Atodiad 2

Adroddiad archwilydd annibynnol Archwilydd Cyffredinol Cymru ar gyfer aelodau Cyngor Sir Ceredigion

Barn ar y datganiadau ariannol

Rwyf wedi archwilio datganiadau ariannol Cyngor Sir Ceredigion ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Cyngor Sir Ceredigion yn cynnwys y Datganiad Symud mewn Cronfeydd Wrth Gefn, y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant, y Fantolen, y Datganiad Llif Arian, a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys crynodeb o bolisiâu cyfrifyddu arwyddocaol.

Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a'r safonau cyfrifyddu rhyngwladol fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan God Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2020-21.

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Sir Ceredigion ar 31 Mawrth 2021 ac o'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; ac
- maent wedi eu paratoi'n briodol yn unol â gofynion deddfwriaethol a safonau cyfrifyddu rhyngwladol fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan God Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2020-21.

Sail y farn

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU (Safonau Rhyngwladol ar Archwilio (DU)) a Nodyn Ymarfer 10 'Archwilio Datganiadau Ariannol Cyrff y Sector Cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig'. Disgrifir fy nghyfrifoldebau ymhellach o dan y safonau hynny yn adran cyfrifoldebau'r archwilydd wrth archwilio datganiadau ariannol fy adroddiad. Rwyf yn annibynnol o'r Cyngor yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio yr wyf wedi ei chael yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail i'm barn.

Casgliadau sy'n ymwneud â busnes gweithredol

Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, rwyf wedi dod i'r casgliad bod y defnydd o sail gyfrifyddu busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol.

Yn seiliedig ar y gwaith a wnaed gennyf, nid wyf wedi nodi unrhyw ansicrwydd perthnasol sy'n ymwneud â digwyddiadau nac amodau a allai, yn unigol neu ar y cyd, fwrw amheuaeth sylweddol ar allu'r Cyngor i barhau i fabwysiadu sail gyfrifyddu busnes

gweithredol am gyfnod o 12 mis o leiaf o'r adeg pan awdurdodir cyhoeddiad y datganiadau ariannol.

Disgrifir fy nghyfrifoldebau a chyfrifoldebau y swyddog ariannol cyfrifol mewn cysylltiad â busnes gweithredol yn adrannau perthnasol yr adroddiad hwn.

Gwybodaeth arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth a gynhwysir yn yr adroddiad blynyddol heblaw'r datganiadau ariannol a'm hadroddiad archwilydd arnynt. Y Swyddog Ariannol Cyfrifol sy'n gyfrifol am yr wybodaeth arall a gynhwysir yn yr adroddiad blynyddol. Nid yw fy marn ar y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall ac, oni nodir fel arall yn glir yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o sicrwydd ynghylch hynny. Fy nghyfrifoldeb i yw darllen yr wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyried a yw'r wybodaeth arall yn anghyson yn berthnasol â'r datganiadau ariannol neu'r wybodaeth a gafwyd yn ystod yr archwiliad, neu ei bod yn ymddangos fel arall ei bod wedi ei chamddatgan yn berthnasol. Os byddaf yn nodi anghysondebau perthnasol o'r fath neu gamddatganiadau perthnasol amlwg, mae'n ofynnol imi benderfynu a yw hyn yn arwain at gamddatganiad perthnasol yn y datganiadau ariannol eu hunain. Os byddaf, ar sail y gwaith a wnaed gennyf, yn dod i'r casgliad bod yr wybodaeth arall hon wedi ei chamddatgan yn berthnasol, mae'n ofynnol imi adrodd y ffaith honno.

Nid oes gennyf ddim i'w adrodd yn hyn o beth.

Adroddiad ynghylch gofynion eraill

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth a geir yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Adroddiad Naratif wedi ei baratoi yn unol â Chod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2020-21;
- mae'r wybodaeth a roddir yn y Datganiad Llywodraethu ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Datganiad Llywodraethu wedi ei baratoi yn unol â'r canllawiau.

Materion y byddaf yn adrodd arnynt drwy eithriad

Yng ngoleuni gwybodaeth a dealltwriaeth y Cyngor a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi camddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Naratif na'r Datganiad Llywodraethu.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol, y cyflwynaf adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol, yn fy marn i:

- nad oes cofnodion cyfrifyddu digonol wedi eu cadw, neu na dderbyniwyd ffurflenni cyfrifyddu digonol ar gyfer fy archwiliad oddi wrth y canghennau nad yw fy nhîm wedi ymweld â nhw;
- nid yw'r datganiadau ariannol yn cytuno â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu; neu
- nad wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth a'r esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol mewn cysylltiad â'r datganiadau ariannol

Fel yr esbonnir yn fanylach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon a nodir ar dudalen 19, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am baratoi'r datganiad o gyfrifon, sy'n rhoi darlun cywir a theg, ac am ba bynnag reolaeth fewnol sy'n angenrheidiol ym marn y swyddog ariannol cyfrifol i allu paratoi datganiad o gyfrifon sy'n rhydd o gamddatganiadau perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall.

Wrth baratoi'r datganiad o gyfrifon, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am asesu gallu'r Cyngor i barhau fel achos gweithredol, gan ddatgelu fel y bo'n briodol, faterion sy'n ymwneud â'r busnes gweithredol a defnyddio sail gyfrifyddu busnes gweithredol oni thybir bod hynny'n amhriodol.

Cyfrifoldebau'r Archwilydd o ran archwilio'r datganiadau ariannol

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhydd o gamddatganiad perthnasol, boed trwy dwyll neu wall, a chyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys fy marn i. Sicrwydd rhesymol yw lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â Safonau Archwilio Rhyngwladol (DU) yn canfod camddatganiad perthnasol bob amser pan fydd yn bodoli. Gall camddatganiadau godi trwy dwyll neu wall a chânt eu hystyried yn berthnasol os, yn unigol neu gyda'i gilydd, gellid disgwyl yn rhesymol iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Achosion o beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau yw afreoleidd-dra, ac mae'n cynnwys twyll. Rwyf yn cynllunio gweithdrefnau yn unol â'm cyfrifoldebau a amlinellir uchod er mwyn canfod camddatganiadau perthnasol mewn cysylltiad ag afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Roedd fy ngweithdrefnau'n cynnwys y canlynol:

- holi'r rheolwyr, a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, gan gynnwys cael ac adolygu dogfennau ategol sy'n ymwneud â pholisïau a gweithdrefnau y Cyngor mewn cysylltiad â:

- nodi, gwerthuso a chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau ac a oeddent yn ymwybodol o unrhyw achosion o beidio â chydymffurfio;
 - canfod ac ymateb i risgiau o dwyll ac a oes ganddynt wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, tybiedig neu honedig;
 - y rheolaethau mewnol a sefydlwyd i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll neu beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau.
- ystyried gan weithredu fel tîm archwilio sut a ble y gallai twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol ac unrhyw ddangosyddion twyll posibl. Yn rhan o'r drafodaeth hon, nodais y posibilrwydd o dwyll yn y meysydd canlynol: cydnabod refeniw, postio cylchgronau anarferol a rhagfarn mewn amcangyfrifon cyfrifyddu.
 - cael dealltwriaeth o fframwaith awdurdod y Cyngor yn ogystal â fframweithiau cyfreithiol a rheoliadol eraill y mae'r Cyngor yn gweithredu ynddynt, gan ganolbwyntio ar y chyfreithiau a'r rheoliadau hynny a gafodd effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol neu a gafodd effaith sylfaenol ar weithrediadau Cyngor Sir Ceredigion.

Yn ogystal â'r uchod, roedd fy ngweithdrefnau ar gyfer ymateb i risgiau a nodwyd yn cynnwys y canlynol:

- adolygu datgeliadau y datganiad ariannol a phrofi dogfennau ategol er mwyn asesu cydymffurfio â'r chyfreithiau a'r rheoliadau perthnasol a drafodir uchod;
- holi'r rheolwyr, y Pwyllgor Archwilio a chynghorwyr cyfreithiol ynghylch cyfreithiad a honiadau gwirioneddol a phosibl;
- darllen cofnodion cyfarfodydd y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu a'r Cyngor;
- wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll trwy wrth-wneud rheolaethau gan reolwyr, profi priodoldeb cofnodion mewn cyfnodolion ac addasiadau eraill; asesu a yw'r barnau a wneir wrth wneud amcangyfrifon cyfrifyddu yn arwydd o duedd bosibl; a gwerthuso rhesymeg busnes unrhyw drafodiadau arwyddocaol sy'n anarferol neu y tu allan i fusnes arferol.

Rwyf hefyd wedi cyfleu cyfreithiau a rheoliadau perthnasol a nodwyd a risgiau o dwyll posibl i'r tîm archwilio cyfan, gan barhau i fod yn effro i unrhyw arwyddion o dwyll neu beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau drwy gydol yr archwiliad.

Mae'r anhawster cynhenid i ganfod afreoleidd-dra, effeithiolrwydd rheolaethau'r Cyngor, a natur, amseru a graddau'r gweithdrefnau archwilio a gyflawnir yn effeithio ar y graddau y gall fy ngweithdrefnau ganfod afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Ceir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd o ran archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o fy adroddiad archwilydd.

Tystysgrif cwblhau archwiliad

Tystiaf fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Cyngor Sir Ceredigion yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Adrian Crompton
Archwilydd Cyffredinol Cymru
29 Tachwedd 2021

24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Atodiad 3

Crynodeb o'r cywiriadau a wnaed

Yn ystod ein harchwiliad, gwnaethom nodi'r camddatganiadau canlynol sydd wedi eu cywiro gan y rheolwyr, ond y credwn y dylid tynnu eich sylw atynt oherwydd eu perthnasedd i'ch cyfrifoldebau dros y broses adrodd ariannol.

Arddangosyn 2 – crynodeb o'r cywiriadau a wnaed

Natur y cywiriad	Natur y cywiriad	Rheswm dros gywiro
Amrywiol (Dim effaith gyffredinol ar y prif ddatganiadau)	Nodyn 1.12 Incwm Grant: Cynhwyswyd datgeliadau ychwanegol er mwyn adlewyrchu trafodiadau COVID-19 yn ystod y flwyddyn. Gan mai nodyn datgelu yw hwn, nid oedd unrhyw effaith gyffredinol ar y prif ddatganiadau.	Datgelu trafodiadau COVID-19 yn llawn yn ystod y flwyddyn.
£1,066,000 (Dim effaith gyffredinol ar y Fantolen) £612,000 (Dim effaith gyffredinol ar y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant)	Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a Nodyn 1.18 Stocrestrau: <ul style="list-style-type: none">cynyddwyd balans y stocrestrau £1,066,000 i gynnwys y Cyfarpar Diogelu Personol am ddim a dderbyniwyd oddi wrth Lywodraeth Cymru. Hefyd, mae cyfrif stocrestrau a roddwyd am £1,066,000 wedi ei gynnwys yn Rhwymedigaethau Cyfredol er mwyn adlewyrchu balans y stoc a ddelir ar ddiwedd y flwyddyn. O ganlyniad i hynny, nid oedd unrhyw effaith gyffredinol ar y Fantolen.er mwyn adlewyrchu'r Cyfarpar Diogelu Personol a ddefnyddiwyd yn ystod y flwyddyn, bu cynnydd o £612,000 mewn Incwm a Gwariant yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant. O ganlyniad i hynny, nid oedd unrhyw effaith gyffredinol ar y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant.	Sicrhau cytundeb â'r dystiolaeth ategol a'r Cod.

Natur y cywiriad	Natur y cywiriad	Rheswm dros gywiro
£380,000	<p>Nodyn 1.21 Dyledwyr</p> <ul style="list-style-type: none"> Oherwydd gostyngiad yn yr arian grant y gellir ei dderbyn gan Lywodraeth Cymru, mae dyledwyr y Llywodraeth Ganolog wedi gostwng £380,000. Nododd y Cyngor y diwygiad hwn. 	Sicrhau cytundeb â'r dystiolaeth ategol a'r Cod.
£311,000 (Dim effaith ar y prif ddatganiadau)	<p>Nodyn 1.34 Lesoedd:</p> <ul style="list-style-type: none"> Er mwyn adlewyrchu diwygiadau a wnaed i'r arian sy'n ddyledus i'r Cyngor ar ôl adolygu taliadau rhent, mae'r taliadau lesioedd isaf y gall y Cyngor, sy'n gweithredu fel lesioedd, eu derbyn wedi cynyddu £311,000. Gan mai nodyn datgelu yw hwn, nid oedd unrhyw effaith gyffredinol ar y prif ddatganiadau. 	Sicrhau cytundeb â'r dystiolaeth ategol.
Amrywiol (Dim effaith gyffredinol ar y prif ddatganiadau)	<p>Amrywiol:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gwnaed nifer o fân ddiwygiadau i'r datganiadau ariannol, yn ymwneud â chywiriadau i ddatgeliadau gwybodaeth, newidiadau naratif, gwallau castio, cymariaethau â'r flwyddyn flaenorol neu wallau teipio. 	Sicrhau cywirdeb y datganiadau ariannol.

Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.
We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English.